

JORD- OCH SKOGSBRUKSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 15/2002 rd

Regeringens proposition om statsbudgeten för 2003

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagens biträdande generalsekreterare meddelade utskottet genom en skrivelse den 20 september 2002 i det syfte som framgår av 38 § 3 mom. riksdagens arbetsordning att riksdagen den 20 september 2002 remitterat regeringens proposition om statsbudgeten för 2003 (RP 132/2002 rd) till finansutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- enhetschef Carl-Gustav Mikander, ekonomidirektör Hannele Laihonen, överinspektör Mari Raininko, överinspektör Sini Wallenius, skogsbruksöverinspektör Tapio Lehtiniemi och överingenjör Jaakko Sierla, jord- och skogsbruksministeriet
- budgetråd Kati Suihkonen och äldre regeringssekreterare Seija Kivinen, finansministeriet

- sekreterare Heikki Laurinen, Centralförbundet för Lant- och Skogsbruksproducenter rf
- ordförande Holger Falck, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund
- ordförande Esa Partanen, Luomuliitto ry
- verkställande direktör Taisto Paatsila, Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt LPA
- direktören för förädlingsavdelningen Terttu Peltonen, Finlands Hippos rf
- direktör Timo Kukko, Suomen metsämuseo och metsätietokeskus Lusto.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av
— Finnfood-Finlands Matinformation rf.

Avgränsning av utlåtandet

Utskottet avgränsar sina detaljerade överväganden till de frågor som nämns nedan.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Anslag i anslutning till jordbruket och livsmedelsindustrin

Gårdsbrukets utvecklingsfond

Utskottet har i många sammanhang uttryckt sin

oro över gårdsbrukets utvecklingsfonds (MAKERA) finansieringssituation och dess framtida finansieringsmöjligheter. I budgetförslaget för 2003 uppskattas MAKERA ha 48 miljoner euro till sitt förfogande för bidrag det året. Eftersom de ansökningar som anhängiggörs ännu under årets slut utöver de redan nu anhängiga

ansökningarna överförs till följande år för behandling innebär det i praktiken att nästa års medel används för ansökningar som lämnats in i år. MAKERA uppskattas år 2003 ha 110 miljoner euro till sitt förfogande för statliga lån, det vill säga situationen är till denna del nästan den samma för bidragens del. Därtill har uppskattats att MAKERA:s utgifter redan 2005 kommer att vara större än de till buds stående medlen. Med anledning av detta har jord- och skogsbruksministeriet den 29 augusti 2002 tillsatt en arbetsgrupp för att utreda finansieringsbehovet för jordbruksinvesteringar och en balansering av finansieringsresurserna.

Utskottet fäster särskild vikt vid MAKERA:s finansieringssituation och möjligheterna att finansiera och balansera framtida investeringar i jordbruket.

Nationellt stöd för jordbruket och trädgårdsodlingen

I budgetförslaget föreslås ingen förhöjning av det nationella stödet för jordbruket och trädgårdsodlingen. I förslaget ingår sålunda inte ens förhöjningar som skulle bibehålla stödets reella köpkraft. Utskottet konstaterar att ett av de centrala problemen i framtiden är tillgången till yrkeskunnig arbetskraft överallt i samhället. Med beaktande av det ovan konstaterade anser utskottet det viktigt att se till att odlaryrket och företagsamheten utgör ett lockande och konkurrenskraftigt alternativ jämfört med ett lönearbete.

POMO+-verksamheten

I MAKERA:s dispositionsplan för 2002 har 2,52 miljoner euro anvisats för genomförande av POMO+-programmet. I en utredning som tillställts utskottet konstateras att beloppet är underdimensionerat och betydligt lägre än anslaget till LEADER+-grupperna eller de grupper som finansieras via ALMA- och mål 1-programmen. Den låga finansieringsramen för POMO+-programmet försvårar gruppernas verksamhetsförutsättningar och leder till att det inte är möjligt att anställa tillräckligt med personal (=2) för att genomföra programmet. Utskottet finner det

därför motiverat att höja den årliga finansieringsramen för POMO+-grupperna.

Utveckling av de professionella kökens utbud av ekologisk mat

Finnfood LUOMU beviljades ett anslag på 50 000 euro för 2002 för utveckling av de professionella kökens utbud av ekologisk mat. Med stöd av anslaget har Finnfood LUOMU tillsammans med Luomukeittiokeskus i Suonenjoki utvecklat ett förberedande program, Portaat Luomuun för innevarande år. Programmet har mottagits väl av såväl de professionella köken som tillverkarna. Det har dock visat sig att ett år är en alltför kort tid för att köra igång verksamheten. För att driva fram projektet är det ytterst viktigt att kunna besöka alla kök och inhämta erfarenheter som underlag för en vidare utveckling av verksamheten. Därför är det enligt utskottet nödvändigt att anvisa anslag för en utveckling av de professionella kökens utbud av ekologisk mat. Anslagsbehovet har uppskattats till 70 000 euro.

Specialfrågor som gäller skogsbär och skogssvampar — plockningsstöd

Skogsbär och -svampar omfattas av rådets förordning (EG) nr 2200/96 om den gemensamma organisationen av marknaden för frukt och grönsaker. Artikel 17 i denna förordning gör det möjligt att förhandla med kommissionen om särskilda åtgärder för produkter som har stor ekonomisk, lokal eller regional betydelse och som är utsatta för varaktiga svårigheter på gemenskapsmarknaden, särskilt på grund av hård internationell konkurrens.

Enligt erhållen utredning plockas i Finland årligen 50 miljoner kilo skogsbär och en tredjedel därav går till försäljning. Varje år plockas 6 miljoner kilo skogssvamp varav en sjättedel går till försäljning. På 1990-talet har den genomsnittliga årliga plockningsinkomsten för bär varit 9,8 miljoner euro och för svampar 1,2 miljoner euro. Skogsbärs- och skogssvampsbranschen är en nationalekonomiskt betydande faktor särskilt i norra och östra Finland. I dessa regioner plockas årligen tre fjärdedelar av de

skogsbär och -svampar som går till försäljning. Skogsbären innehåller mycket fiber, vitaminer och mineraler. Skogssvamparna innehåller också vitaminer.

Det skäliga importskyddet för produkter inom skogsbärs- och skogssvampbranschen slopades i och med Finlands medlemskap i EU, vilket ledde till att importen från länder utanför EU klart började öka. Det låga importpriset har lett till minskade plockningsersättningar vilket å sin sida har minskat plockningsintresset.

Det är enligt utskottet viktigt att vidta åtgärder för att lösa specialfrågorna inom skogsbärs- och skogssvampsbranschen i vårt land genom ett plockningsstöd som gäller certifierade regioner.

Anslag i anslutning till skogsbruket

Stöd för tryggnad av virkesproduktionens uthållighet

Utskottet konstaterar att skogscentralerna under år 2002 till sitt förfogande har 59 609 000 euro i statligt stöd och bevillningsfullmakt för 65 170 000 euro för tryggnad av virkesproduktionens uthållighet.

Enligt erhållen utredning har skogscentralerna dock meddelat att de under innevarande år kunde använda ytterligare 6 111 000 euro i statligt stöd och 6 281 000 som bevillningsfullmakt. I tilläggsbehovet ingår ett behov av tilläggsstöd på 318 000 euro för skogsodling på grund av stormskadorna sommaren 2002 samt ett behov av ökade bevillningsfullmakter på 1 570 000 euro 2002.

I statens budgetförslag för 2003 har under momentet föreslagits 60 350 000 euro varav 720 000 euro för skogsinformation. Bevilningsfullmakter har föreslagits till ett belopp av 65 736 000 euro. För att trygga virkesproduktionens uthållighet har skogscentralerna sålunda nästa år till sin disposition lika mycket statligt stöd och bevillningsfullmakter som under innevarande år. För 2003 har dessutom uppställts begränsningen att stödbesluten får orsaka staten högst 22 416 000 euro i utgifter efter 2003.

I slutet av september tillställde skogscentralerna jord- och skogsbruksministeriet förslag angående finansieringen av arbetena för tryggnad av virkesproduktionens uthållighet under år 2003. Det föreslagna beloppet är cirka 13 miljoner euro högre än vad som med stöd av budgetförslaget kan anvisas skogscentralerna.

Med beaktande av det som anförts ovan och särskilt det att man då det nationella skogsprogrammet 2010 utformades inte kunnat beakta det behov av skogsodling på ungefär 8 500 hektar under åren 2002—2005, som beror på skador i samband med trästormar, finns det risk för att den nuvarande nivån inte kan uppnås 2003 när det gäller vård av ungskog och bärgning av energivirke. Utskottet anser därför att en ökad exploatering av energivirke kräver tilläggsfinansiering. Nya förpliktelser kan inte skötas med nuvarande finansieringsnivå.

Lusto

Lusto, som öppnades 1994, är ett riksomfattande specialmuseum och vetenskapscentrum för skogsbranschen. Lusto skall enligt museilagen bevara material i anslutning till skogsbruk, skogskultur och användning av skog i rekreationssyfte som en del av den nationella minnesorganisationen. Målet är att finländarna och besökare utifrån lär sig förstå Finlands och finskhetens mångfasetterade förhållande till skogen.

Mekaniseringen av skogsarbetet är ett av de fenomen som allra mest har ändrat vår nationalekonomi och finskheten. Finland är ett av de ledande länderna när det gäller utveckling av skogsmaskiner, och mekaniseringen av skogsbruket har varit drivkraften i utvecklingen av såväl metallindustrin som datatekniksektorn. Skogsmaskinernas utvecklingshistoria håller dock nu på att försvinna och gamla maskiner skrotas. Ett projekt i syfte att bevara den mekaniska skogsdrivningens historia inleddes därför 1999. Syftet med det här till anslutna Lusto-tillbyggnadsprojektet är att bevara mekaniseringsutvecklingen inom skogsbruket i den nationella museisamlingen och presentera det för allmänheten.

Jord- och skogsbruksministeriet fastställde den 14 januari 2002 den av Suomen Metsämuseosäätö uppgjorda planen för tillbyggnadsprojektet. Kostnadskalkylen för projektet är 3 856 000 euro och för omkostnadernas del finns motsvarande behov av ökat statsunderstöd.

Utskottet anser det viktigt att det särskilda understödet för tillbyggnaden till Lusto och anslaget för omkostnader beviljas i enlighet med den fastställda projektplanen.

Övriga anslag under jord- och skogsbruksministeriets huvudtitel

Nyttjande och vård av vattentillgångarna

När det gäller nyttjande och vård av vattentillgångarna hör bland annat vattenförsörjning och avloppssystem, översvämningsskydd, dränering och bevattning till jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde. Utskottet påpekar att anslaget under moment 30.51.22 är på 2002 års nivå, det vill säga det kvarstår på en ganska stram nivå. Under de närmaste åren kommer momentet dock ytterligare att belastas av utredningar om utveckling av regleringarna samt av utredningar och beredskapsplaner för förebyggande av översvämningsskador. Likaså kommer finansieringen av färdigblivna vattendragsprojekt som skall underhållas av staten att överföras till detta moment.

Anslaget till understöd för vattenförsörjning under moment 30.51.31 stiger med 0,5 miljoner euro jämfört med 2002 och inkluderar kompensation för den bortfallna bevillningsfullmakten för räntestödslån för år 2003. Utskottet påpekar dock att det under de närmaste åren finns behov av att öka de statliga understöden med ett betydligt högre belopp än kompensationsinlägget eftersom vattenförsörjningen på många orter inte motsvarar vare sig bosättnings- eller näringslivets behov. Utan statens stöd kan nödvändiga vattenförsörjningsinvesteringar därför medföra ett oskäligt tryck på de avgifter som uppbärs av invånarna.

Anslaget för vattendrags- samt vatten- och avloppsarbeten under moment 30.51.77 minskas

med 0,5 miljoner euro jämfört med 2002. Utskottet fäster uppmärksamhet vid att minskningen fördröjer planerade grundförbättringsåtgärder. Med anslaget för 2002 kan tre nya statliga vatten- och avloppsarbeten inledas. Under de närmaste åren finns det behov av att med de medel som finns under momentet påbörja flera betydande statliga vatten- och avloppsarbeten bland de projekt som nämns i budgeten.

Hästaveln i Finland

Utskottet konstaterar att användningen av hästar för avel har varit i svårigheter allt sedan de ekonomiskt svåra åren. Anslutningen till Europeiska unionen gjorde att hästarnas slaktvärde rasade, vilket har medfört att priserna på hästar och föl också sjunkit så att det är svårt att få aveln lönsam. Det uppfödningssunderstöd som betalas ur medlen för hästskötsel (moment 30.15.44) har synnerligen stor betydelse.

Avelsverksamheten finansieras med ovan nämnda medel även genom stöd till hästhushållningsorganisationernas verksamhet. I praktiken sköts därmed identifikation, märkning och registrering av hästar samt stambokföring och insamling av andra uppgifter för avelsval. Utskottet betonar dock att resurserna för rådgivning och information inte är tillräckliga på sin nuvarande nivå. Behovet av rådgivning inom hästaveln har blivit allt större eftersom många nya personer blir hästägare och de har stort behov av information.

Anslag i anslutning till jordbruket och landsbygden som inte hör till jord- och skogsbruksministeriets huvudtitel

Underhåll och förbättring av enskilda vägar

Anslaget under moment 31.25.50 får användas till betalning av statsbidrag för underhåll och förbättring av enskilda vägar. De enskilda vägarna har central betydelse för verksamheterna inom jord- och skogsbruket. Av den orsaken påpekar utskottet att småvägarnas skick snabbt försämrats. Ännu i början av 1990-talet kunde 70 % av de enskilda vägarna klassificeras som goda.

I statsrådets principbeslut av den 5 april 2001 om landsbygdspolitiska riktlinjer för 2001—2004 konstateras att en av åtgärderna när det gäller landsbygdens basstruktur och boendet är att statsbidragen för enskilda vägar fördubblas. Det är därför av största vikt, menar utskottet, att tillräckliga anslag anslås för underhåll av enskilda vägar.

Avbytarservice för lantbruksföretagare

Lantbruksföretagare har rätt till semester och vikariehjälp. Semester tillkommer endast dem som bedriver kreaturskötsel. Vikariehjälp kan även beviljas växtodlare. Vikariehjälp beviljas lantbruksföretagare som på grund av sjukdom eller av annan tillfällig orsak är förhindrad att sköta de uppgifter som är nödvändiga för skötseln av lantbruksföretaget. Semestern är avgiftsfri men för vikariehjälp uppbärs en avgift. Utskottet anser det viktigt att tillräckligt lång se-

mester möjliggörs och att tillgången till och kvaliteten på avbytarservicen tryggas.

Anskaffning av naturskyddsområden

I en utredning som tillställts utskottet påtalas att statsrådets finanspolitiska ministerutskott 1996 godkände ett finansieringsprogram för icke genomförda naturskyddsprogram. Det beslöts då att skyddsersättningarna i programmen betalas före utgången av 2006. Utskottet anser därför det viktigt att tillräckliga medel anslås för genomförande av naturskyddsprogrammen.

Utlåtande

Jord- och skogsbruksutskottet meddelar som sitt utlåtande

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors den 18 oktober 2002

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Timo Kalli /cent
vordf. Kari Rajamäki /sd
medl. Hannu Aho /cent
Nils-Anders Granvik /sv
Pertti Hemmilä /saml
Matti Kangas /vänt
Tapio Karjalainen /sd
Marja-Leena Kemppainen /kd
Katri Komi /cent

Lauri Kähkönen /sd
Esa Lahtela /sd
Eero Lämsä /cent
Pertti Mäki-Hakola /saml
Olli Nepponen /saml
Erkki Pulliainen /gröna
Unto Valpas /vänt
Lasse Virén /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Carl Selenius.